

ISSN 0125 - 7447

รายงาน การเฝ้าระวังโรค ประจำสัปดาห์

WEEKLY EPIDEMIOLOGICAL
SURVEILLANCE REPORT

VOLUME 16 NUMBER 43

NOVEMBER 1, 1985

โรคเยื่อตาอักเสบจากไวรัส	516
รายงานการค้นหาผู้ป่วยมาลาเรีย- มิถุนายน 2528	519
สถานการณ์โรค	526

การสอบสวนโรค

โรคเยื่อตาอักเสบจากไวรัส

(Acute hemorrhagic conjunctivitis)

โรคเยื่อตาอักเสบจากไวรัสหรือตาแดงจากไวรัสเริ่มมีการรายงานเป็นครั้งแรกในประเทศกานาในปี 2512 การระบาดใหญ่ (pandemic) เกิดขึ้นในแอฟริกา, เอเชียตะวันออกเฉียงใต้, ญี่ปุ่นและอินเดียในระหว่างปี 2512-2514 ประมาณว่ามีผู้ป่วยเกิดขึ้นนับสิบล้านคน การระบาดใหญ่เกิดขึ้นอีกครั้งหนึ่งในระหว่างปี 2523-2525 ในเอเชีย, แอฟริกา, อเมริกากลางและอเมริกาใต้, หมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิก รวมทั้งเม็กซิโกและรัฐฟลอริดาในสหรัฐอเมริกา มีรายงานการระบาดย่อย ๆ เกิดขึ้นในยุโรปบางประเทศ ยังไม่มีรายงานโรคนี้เลยจากทวีปออสเตรเลีย (1,2,3) สาเหตุของโรคนี้พบว่าเกิดจาก enterovirus ตัวใหม่ ต่อมาได้ตั้งชื่อว่าเป็น enterovirus type 70 (4,5) อย่างไรก็ตามก็มีรายงานว่าพบ coxsackievirus A 24 และ adenovirus โดยเฉพาะ type 11 จากผู้ป่วยบางส่วน (1)

อาการป่วย พบว่าเป็นเฉพาะที่ตาเป็นส่วนใหญ่ จะเป็นขึ้นอย่างฉับพลัน โดยมีอาการปวดและเคืองตา ภายใน 1-2 วัน อาการจะเลวลงอย่างรวดเร็วจนมีอาการแสดงของโรคเต็มที่ (full clinical picture) ผู้ป่วยจะมีเปลือกตาบวม เยื่อตาแดงจัด โดยเฉพาะบริเวณรอบคอรีเนีย มี seromucal หรือ mucopurulent discharge ที่ตามักพบ subconjunctival hemorrhages ร่วมด้วย ซึ่งทำให้เรียกชื่อโรคนี้ว่า acute hemorrhagic conjunctivitis เป็นการแยกโรคออกจาก conjunctivitis ชนิดอื่น ๆ ผู้ป่วยมักมีอาการทั้งสองตา พบอาการต่อมน้ำเหลืองหน้าหู (preauricular lymph nodes) โตได้บ่อย ผู้ป่วยบางรายอาจมีอาการ upper respiratory infection ร่วมด้วย อาการของโรคจะหายเองและค่อย ๆ ดีขึ้นภายใน 1-2 สัปดาห์ (1) ผู้ป่วยส่วนหนึ่งพบได้น้อยมากมีอาการแทรกซ้อนทางระบบประสาทร่วมด้วย จากจำนวนผู้ป่วยทั่วโลกที่คาดประมาณว่าหลายสิบล้านคน มีรายงานภาวะแทรกซ้อนนี้เพียงประมาณ 100 คน (6,7) อาการที่พบมีทั้ง acute lumbar radiculomyelopathy, cranial nerve involvement อาการที่

เด่นชัดที่สุดคือ motor paralysis คล้ายคลึงกับผู้ป่วยโปลิโอ อาการเหล่านี้มักจะหายดี เป็นปกติแต่มีผู้ป่วยบางรายจะมี paralysis และ muscle atrophy ถาวร อาการแทรกซ้อนทางประสาทเหล่านี้เกิดขึ้นหลังจากมีอาการเยื่อตาอักเสบ อาจจะนานถึงหลายสัปดาห์ หลังจากนั้น การชักประวัติถึงอาการป่วยด้วยเยื่อตาอักเสบก่อนหน้านี้จะช่วยในการวินิจฉัย

ระยะฟักตัวของโรคนี้ค่อนข้างสั้น ตั้งแต่ 12 ชั่วโมง - 3 วัน การติดต่อผ่านทาง การสัมผัสทั้งโดยตรงหรือทางอ้อมกับ discharge จากตาของผู้ป่วย enterovirus 70 จัดเป็นเชื้อไวรัสที่ติดต่อได้ง่ายมาก การกระจายของโรคเป็นไปอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะในบริเวณที่แออัดและสุขอนามัยส่วนบุคคลไม่ดี การติดต่อกันในครอบครัวเกิดขึ้นได้ง่าย ระยะติดต่อของโรคนี้เข้าใจว่าติดต่อได้ตลอดระยะที่ผู้ป่วยกำลังมีอาการป่วยในสัปดาห์แรก ในปัจจุบัน นอกจากให้การรักษาตามอาการยังไม่มีวิธีการรักษาที่ specific กว่านี้ การควบคุมโรคยังไม่มีวิธีที่ specific เช่นกัน (เป็นต้นว่า การให้ภูมิคุ้มกันโรค) โดยทั่วไปประกอบด้วยการรักษาสุขอนามัยส่วนบุคคลทั้งผู้ป่วยและไม่ป่วย หลีกเลี่ยงการสัมผัสกับผู้ป่วย หลีกเลี่ยงการอยู่ในชุมชนที่แออัด ในคลินิกผู้ป่วยโรคตาเข้มนวดเรื่องความสะอาดและการปราศจากเชื้อ (aseptic technique) รายงานจากเปอร์โตริโกและฟลอริดาพบอัตราป่วยสูงสุดในเด็กวัยเรียนและผู้ป่วยกลุ่มนี้เป็นแหล่งแพร่โรคที่สำคัญ การให้เด็กนักเรียนที่มีอาการป่วยหยุดเรียนเป็นเวลา 1 สัปดาห์ พบว่าเป็นการควบคุมการแพร่กระจายของโรคในชุมชนที่ได้ผลดีมาก (8,9)

ในประเทศไทย มีรายงานการระบาดของโรคเยื่อตาอักเสบจากไวรัสเป็นครั้งแรกในปี 2514 มีรายงานผู้ป่วยรวม 631 ราย จากหลายจังหวัดในภาคใต้รวมทั้งชลบุรี ในภาคกลาง (3) หลายจังหวัดรายงานมาว่ามีผู้ป่วยจำนวนมากแต่ไม่ได้แจ้งจำนวนมาแสดงให้เห็นว่าน่าจะมีจำนวนผู้ป่วยสูงกว่านี้อีกมาก การระบาดยังคงจำกัดอยู่เฉพาะในภาคใต้จนถึงปี 2518 เริ่มมีลักษณะการระบาดเกิดขึ้นในภาคกลาง ต่อไปยังภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือในปี 2520 และ 2521 ตามลำดับ (10,11,12) การระบาดใหญ่อีกครั้งเกิดขึ้นในปี 2522 ในทุกภาคของประเทศ (13) และต่อเนื่องมาตลอดจนถึงปีนี้แม้ว่าแนวโน้มจำนวนผู้ป่วยจะน้อยกว่าปี 2527 ซึ่งมีรายงานผู้ป่วยถึง 93,554 ราย (14,15) รายงานขั้นต้นในปีนี้ กองระบาดวิทยา ได้รับรายงานผู้ป่วยจนถึงเดือนสิงหาคม รวม 19,540 ราย (16) อย่างไรก็ตาม รายงานที่ได้รับนี้น่าจะยังต่ำกว่าความเป็นจริงมาก

รายงานการสอบสวนโรคในประเทศไทยพบการระบาดเกิดขึ้นทั้งในชุมชน เช่น หมู่บ้านและในสถานศึกษา พบผู้ป่วยได้ทุกกลุ่มอายุโดยอัตราป่วยสูงสุดในเด็กวัยเรียน (17,18, 19, 20, 21) อาการทางคลินิกของผู้ป่วยจากการสอบสวนโรคครั้งหนึ่งในจังหวัดราชบุรี พบว่ามีอาการเยื่อตาอักเสบทั้งสองข้าง 80% เคืองตาน้ำตาไหล 88%, มี mucopurulent/seromucous discharge 67%, มีอาการของ upper respiratory infection ร่วมด้วย 39%, ต่อน้ำเหลืองหน้าหูโต 16% จากครอบครัวทั้งหมดที่มีผู้ป่วยมีถึง 95% ที่พบว่าผู้ป่วยรายแรกในครอบครัวเป็นเด็ก (อายุต่ำกว่า 15 ปี) มีเพียง 5% ของครอบครัวที่ผู้ป่วยรายแรกเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งให้เหตถึงบทบาทสำคัญของเด็กวัยเรียนในการแพร่โรค (20) สำหรับอาการแทรกซ้อนทางประสาทในประเทศไทยเคยมีรายงานในปี 2520 (6) หลังจากนั้นไม่มีรายงานอีก

สถาบันวิจัยไวรัส กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ รายงานเชื้อที่เป็นสาเหตุของโรคเยื่อตาอักเสบจากไวรัสในประเทศไทยว่าเกิดจาก enterovirus 70 เป็นส่วนใหญ่มาตลอดทุกปี มีบางปีพบ coxsackievirus A 24 และ adenovirus type 3 ได้บ้าง จากผู้ป่วยบางราย (22, 23, 24, 25)

เนื่องจากยังไม่มีมาตรการควบคุมโรคที่ specific โรคนี้จะยังคงเป็นปัญหาสาธารณสุขในประเทศไทยไปอีกนาน การเฝ้าระวังโรคเพื่อค้นพบปัญหาตั้งแต่แรกเริ่ม การใช้มาตรการควบคุมที่เหมาะสมตามลักษณะทางระบาดวิทยาที่พบในสารระบาดแต่ละครั้ง การให้การรักษาผู้ป่วยตามอาการ รวมทั้งติดตามผู้ป่วยที่มีอาการแทรกซ้อนทางระบบประสาท น่าจะเป็นข้อปฏิบัติที่เหมาะสมทางสาธารณสุขในขณะนี้

Acute hemorrhagic conjunctivitis surveillance กองระบาดวิทยา
เอกสารอ้างอิง

1. Control of communicable diseases in man. Benenson AS, ed. 14 th ed. Washington, DC: American Public Health Association 1985: 86.
2. Melnick JL. Enteroviruses. In: Evans AS, ed. Viral infections in humans: epidemiology and control. New York: Plenum Medical Book 1982: 187-251
3. กองระบาดวิทยา สรุปรายงานการเฝ้าระวังโรค 2514 (เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์)
4. Kono R, Sasakawa A, Ishi K, et al. Pandemic of new type of conjunctivitis. Lancet 1972;1:1191-1194.
5. Mirkovic RR, Kono R, Yin-Murphy M, et al. Enterovirus type 70: the etiologic agent of pandemic acute hemorrhagic conjunctivitis. Bull WHO 1973;49:341-346.
6. Kono R, Miyamura K, Tajiri E, et al. Virological and serological studies of neurological complications of acute hemorrhagic conjunctivitis in Thailand. J Inf Dis 1977;135:706-713.
7. Kono R, Miyamura K, Tajiri E, et al. Neurological complications associated with acute hemorrhagic conjunctivitis virus infection and its serologic confirmation. J Inf Dis 1974;129:590-593.
8. Waterman SH, Casas-Benabe R, Hatch MH, et al. Acute hemorrhagic conjunctivitis in Puerto Rico, 1981-1982. Am J Epidemiol 1984; 120:395-403.
9. Malison MD, Gunn RA, Hatch MH, et al. Acute hemorrhagic conjunctivitis, Key West, Florida. Am J Epidemiol 1984;120: 717-726.

โรคเยื่อตาอักเสบจากไวรัส

(ต่อจากหน้า 518)

10. กองระบาดวิทยา สรุปรายงานการเฝ้าระวังโรค 2518 (เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์)
11. กองระบาดวิทยา สรุปรายงานการเฝ้าระวังโรค 2520 (เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์)
12. กองระบาดวิทยา สรุปรายงานการเฝ้าระวังโรค 2521 (เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์)
13. กองระบาดวิทยา สรุปรายงานการเฝ้าระวังโรค 2522 (เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์)
14. กองระบาดวิทยา สรุปรายงานการเฝ้าระวังโรค 2526 กรุงเทพมหานคร
โรงพยาบาลศิริราช รายงานการเฝ้าระวังโรค 2528 : 93-96
15. กองระบาดวิทยา สรุปรายงานการเฝ้าระวังโรค 2527 (เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์)
16. กองระบาดวิทยา รายงานการเฝ้าระวังโรคประจำสัปดาห์ 2528; 16: 476-477
17. กองระบาดวิทยา รายงานการเฝ้าระวังโรคประจำสัปดาห์ 2526; 14: 2
18. กองระบาดวิทยา รายงานการเฝ้าระวังโรคประจำสัปดาห์ 2526; 14: 95-96
19. กองระบาดวิทยา รายงานการเฝ้าระวังโรคประจำสัปดาห์ 2527; 15: 97
20. กองระบาดวิทยา รายงานการเฝ้าระวังโรคประจำสัปดาห์ 2527; 15: 241-243
21. กองระบาดวิทยา รายงานการเฝ้าระวังโรคประจำสัปดาห์ 2527; 15: 633-635
22. กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ รายงานประจำปี 2523 กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
การศาสนา 2524
23. กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ รายงานประจำปี 2524 กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
การศาสนา 2525
24. กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ รายงานประจำปี 2525 กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
การศาสนา 2526
25. กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ รายงานประจำปี 2526 กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
การศาสนา 2527

สถานการณ์โรคโรคติดต่ออันตรายอหิวาตกโรค

<u>เอเชีย</u>		<u>แอฟริกา</u>	
ป่วย	ตาย	ป่วย	ตาย
อิหร่าน 29 กันยายน-5 ตุลาคม	41 0	คาเมรูน 1-30 เมษายน	2145 10
6-12 ตุลาคม	55 0	คินี 4-31 สิงหาคม	82 4
คูเวต 22-28 กันยายน	11 0	มาลี 23-29 กันยายน	64 9
29 กันยายน-5 ตุลาคม	11 0	ทันซาเนีย 11-17 สิงหาคม	23 4
<u>หมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิก</u>		i = Imported cases	
กวม 10-12 สิงหาคม	2 0	s = Suspected cases	